

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

19. Quinam dicantur casus occulti, in quibus Episcopus vigore Concilij
valeat dispensare? Et an possit Episcopus dispensare, quando delictum
non est publicum, vel notorium, quamvis sit notum tribus, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

Ad hoc dubium respondet Arriaga in Curia Theologico, tom. 4. disp. 28. de legibus, ubi sic ait: Maior est difficultas quando Pontifex concedit Episcopis potestatem ut dispensent cum suis subditis in legibus ipsius Pontificis, an etiam tunc concedat eis potestatem, ut etiam secum dispensent. Respondeo vno verbo, id est concedere potestatem Pontificis concedentis potestatem; nam si ille eam limitat ad solos subditos excludendo ipsum Episcopum (ut sine dubio facere potest) sane non potest Episcopus secum dispensare; si vero eam restrictionem non ponat, intelligitur eam concedere. Dices, semper ponit eam restrictionem; nam Papa non dat Episcopo potestatem dispensandi cum omnibus, sed cum subditis: ergo per illud verbum excludit semper ipsum Episcopum. Respondeo, eam exclusionem non esse, ut Episcopus non possit secum dispensare, sed ut alij aliorum Episcoporum subditi non includantur; unde in eo casu, si alia maior exclusio non fiat, non censetur excludi ipsum Episcopum; quia non censetur Pontifex velle illi in hoc puncto minorem facultatem facere, quam facit omnibus illius. Dices: ergo si Episcopus habeat à Papa potestatem dispensandi in irregularitate, & homicidio v. g. & ipse occidat aliquem, poterit secum dispensare: id quod videtur valde durum. Respondeo, eam potestatem dispensandi in similibus casibus raro concedi generaliter Episcopo: quod si concedatur, quia ea irregularitas supponit culpam, & gravem, crediderim non intelligi concessam Episcopo, ut seipsum ab ea liberet, licet in aliis materiis, quæ culpam non supponunt, ut v. g. in lege iurij, &c. si datur ei licentia dispensandi cum suis, possit dici data, & dispensandi secum. Ratio disparitatis inter vtrumque casum quoad potestatem ea est, quod quando supponitur crimen, ob quod incurritur irregularitas, permagni interest ad dispensationem concedendam cognitio eius delicti, ac iudicium de illo; id quod ad Superiorem spectat; idcirco æquum non fuit ut ipse sibi posset eam potestatem auferre: unde nisi verba expressè id dicant, non potest presumi à Pontifice concessa illi talis potestas, ut ibi ipse irregularitatem eam auferret: at quando dispensatio est in alia lege, quæ nullam supponit culpam, non est fundamentum vllum vigens, cur non possit illi committi ius dispensandi secum, sicut committitur cum aliis. Hæc Arriaga.

mis. At si pœna, & inhabilitas non per sententiam, sed ipso iure incurratur, credo posse Prælatum secum dispensare, sicut potest cum suis subditis, quia licet per iurisdictionem coactiuam ligatus fuerit, solui tamen potest ex iurisdictione voluntaria, & directiua. Item non tam ipse seipsum soluit, quam soluit Superior, qui pœnam imposuit, ipse enim potuit Prælato committere vices suas, ut dispenseret in omnibus pœnis, & irregularitatibus tam secum, quam cum sibi subditis: ex qua commissione ipse secum dispensat. Et ita docet Caltrus Palaus, tom. 1. tractat. 3. disputat. 6. punct. 7. §. 1. num. 4. & 5. Et quidem Doctores absolute controuertunt, an Prælatus secum possit dispensare in omnibus, in quibus possunt cum subditis, & specialiter nominant irregularitates, ut videre est apud Sanchez, lib. 8. disp. 3. num. 4. Quare solum in casu, quod lex tantum esset pro Prælatis lata, & pœna tantum ipsis imposita, censent restringendam esse potestatem, ut relatis aliis docet Sanchez disp. 5.

RESOL. XIX.

Quinam dicantur casus occulti, in quibus Episcopus vigore Concilij valeat dispensare. Et an possit Episcopus dispensare, quando delictum non est publicum, vel notorium, quamuis sit notum tribus, vel quatuor, nec de illo sit fama in maiori parte vicinia, vel Collegij? Ex part. 7. tract. 2. Ref. 15.

§. 1. Aliqui censent occultum in præsentia materia intelligendum esse secundum terminos iuris, videlicet quod non potest probari. Et ita Gutierrez in qq. Can. lib. 1. cap. 15. num. 27. Aug. in floribus part. 1. de Confess. quest. 4. art. 5. difficult. 6. Rodriguez in Bull. Cruc. §. 9. num. 69. Grassius tom. 2. Conf. tit. de Homicidio, conf. 2. Garzias de Benef. part. 7. cap. 11. num. 46. Annandartiz in Addit. ad recopilat. legum Nauarre lib. 1. tit. 18. l. 7. de irregularitat. in Declaration. num. 25. quibus ego addo Antonium Soutam in Aphor. lib. 3. cap. 4. num. 6. & 8.

Sup. conten- to in hac Ref. in com. 9. tr. 7. Ref. 114. §. quan- do, & seqq. & hic in- fra in Ref. seq. & in tom. 5. tr. 5. Ref. 88. Ve- rum ad me- dium, vers. vnde. Et quamvis pro Commissa- rio Crucia- tæ, in hoc casu lege- ram in tom. 4. tr. 3. Ref. 142. & in tom. 5. tr. 8. Ref. 15. §. Nec valet, cursum ad medium, vers. vnde & in Ref. 6. §. 1. in fine, vers. quod est quando.

2. Sed omnino dicendum est occultum in præsentia esse id quod non est publicum, etiam si ab aliquibus sciatur. Et ideo Stephanus Daltin. de poss. Episc. cap. 26. num. 3. ex præscripto iuris, & Iurisperitorum doctrina aliquid occultum dici tripliciter ait. Primò, illud quod non est sua natura probabile, quia ut tale non cadit sub cognitionem hominis, eiusmodi sunt cogitationes hominum, de quibus nec Ecclesia iudicat. Secundo, id quod sua quidem natura est probabile, probari tamen non potest, quia nemo illius notitiam habet, ut pote coram nemine factum. Tertio, illud quod probari quidem potest, quia notum, sed tam paucis, quod neque est vulgare, neque in iudicium deductum, & num. 9. notat per casus occultos Sedi Apostolicæ referuatos, vigore Concilij d. cap. 6. Episcopos iurisdictio- ni concessos non intelligendos eos, qui primo modo dicuntur occulti sed tantum eos, qui secundo, & tertio modo.

3. Et ita hanc sententiam tenet Nauarrus, Sanchez, Suarez, Fagundez, Azorius, Lessius, Duar- dus, Alterius, & plures alij, quos citat, & sequitur Bossius de imbleo, sect. 1. cas. 10. §. 3. num. 26. quibus ego addo Marcellum Vlpe, in Praxi, cap. 44. num. 10. Caspensem in curs. Theol. tom. 2. tract. 25. disputat. 5. sect. 17. num. 115. Alzedum in Praxi parte 2. cap. 6. num. 10. Marchinum de Saramento Ordinis, part. 9. diff. 2. Bartholomæum à

ANNAE
OMNIA
O. III. IV. V
E. III

Veetis in *Praxi Nouit. disput. 9. dub. 16. num. 3.*
 Trullench. in *Decalogum tomo 1. lib. 1. cap. 3. dub. 4.*
 num. 8. & nouissime Ioan. Machadam de *Perf. Con-*
fess. tom. 2. lib. 4. parte 6. tractat. 12. docum. 4.
 num. 11. Et ratio est, quia in *d. cap. 6. Tridentini*,
 in facultate dispensandi & absoluedi ibi concessa,
 excipiuntur delicta ad forum contentiosum deducta,
 ergo non excipiuntur occulta, quae probari possunt,
 si tamen ad forum contentiosum non sunt deducta;
 Tum quia occultum in iure plerumque accipitur,
 non prout est improbabile, sed prout contradistin-
 guitur à notorio, publico, vel famoso, secundum
 Abbatem in *cap. fin. de temp. ordin. vbi occultum*
 crimen ad hoc vt quis possit promoueri, appellat il-
 lud, quod opponitur notorio, sicut probari possit;
 Idem Abbas in *cap. questum, de poenit. & re-*
miss.

Sup. hoc in
 Resolutio-
 nibus, & §§.
 annot. præ-
 teritæ.

4. Ex his inferitur posse Episcopum virtute Con-
 cilij, in *d. cap. 6.* dispensare, quando delictum non
 est publicum, vel notorium, quamuis sit notum tri-
 bus, vel quatuor, nec de illis sit fama in maiori par-
 te vicinæ, vel Collegij, vnde in magna Ciuitate
 quatuor quinq; aut sex vidisse testes, non satis
 videtur ad notorium, vt docent Henriquez *d. lib.*
13. cap. 5. §. 2. Sayr. de cens. lib. 2. cap. 12. num. 19.
 Sanchez *d. cap. 11. num. 19.* quod me citato etiam
 notauit Trullench. *vbi supra.*

RESOL. XX.

An Episcopus vigore Concilij Tridentini sess. 24. cap. 6.
de reformatione, possit dispensare in delictis noto-
riis, dummodo non sint deducta ad forum conten-
tiosum?

Et explanatur, quando delictum dicatur notorium,
& quando occultum. Ex part. 1. tract. 8. & Misc. 8.
 Ref. 68.

Ve melius
 dissoluatur
 doctrina hu-
 ius Resolue
 præteritam
 Ref. & alias
 eius primæ
 annot.

§. 1. **A**ffirmatiuam sententiam (attendas quæso
 amice lector) nouissime docuit Magister
 Ioan. de S. Thoma in 2. 2. q. 64. d. 23. ar. 3. vbi
 sic ait: Post Concilium Tridentinum habent Episcopi
 potestatem ad dispensandum in irregularitate
 homicidij casualis occulti. Hæc conclusio colligitur
 ex illo *cap. 6. sess. 24.* vbi conceditur facultas Episcopi
 dispensandi in omnibus suspensionibus, irregulari-
 tatis prouenientibus ex delicto occulto, excepta
 irregularitate homicidij voluntarij, & aliis deductis
 ad forum contentiosum: ergo cum ibi solum fiat ex-
 ceptio de irregularitate homicidij voluntarij, & de
 aliis irregularitatibus publicis, vt potest deductis ad
 forum contentiosum, inter quas non includitur ir-
 regularitas homicidij casualis occulti: & ex alia par-
 te conceditur Episcopis facultas dispensandi in omni
 alia irregularitate proueniente ex delicto occulto,
 cuiusmodi est irregularitas homicidij casualis occul-
 ti, manifestè conceditur Episcopis facultas dispen-
 sandi in illa.

2. Interrogabis tamen quid nomine delicti occul-
 ti intelligendum sit in illa concessione generali, si
 quidem homicidium multipliciter potest esse occultum:
 Ad hoc respondent aliqui Theologi posse delictum
 quadrupliciter dici occultum. Primo modo,
 quando est merè internum, & nullo modo actu ex-
 terno explicatum: sed tamen hoc impertinens est ad
 propositum, quia per nullum actum isto modo in-
 tertum incurritur irregularitas. Vnde primo modo
 dicitur occultum delictum, quando explicatum est
 in exteriori actu, non tamen potest iuridicè probari,
 quia nullus extat testis, vel vt plurimum est vni-
 cus solus testis, nec acceptio maior, nec sunt in-

dicia, nec clamorosa insinuatio. Secundo modo delictum
 dicitur occultum late, scilicet quado in iudicio
 probari potest duobus, siue tribus testibus: est tamen
 occultum, ita vt non sit notorium siue publicum in
 populo, vel ciuitate, vel vico, cuius delinquens
 erat pars. Tertio modo dicitur occultum latiori mo-
 do, quando etiam si probari possit coram iudice, &
 similiter sit notorium in ciuitate, vel communitate,
 adhuc tamen de facto non est deductum ad forum
 contentiosum coram iudice, & ita habet esse occultum,
 quatenus opponitur publico in forensi tri-
 bunali.

3. Dico igitur tertio. In præfato decreto Cong.
 Triden. nomine *delicti occulti*, intelligitur delictum
 occultum cum omni amplitudine, & latitudine,
 etiam vt comprehendit delictum occultum in vltimo
 modo latiori assignato. Itaque vniuersaliter intelli-
 gitur delictum occultum, omne illud quod non est
 deductum ad forum contentiosum, etiam si probari
 possit iuridicè, & notorium sit in ciuitate; & ideo
 super omni irregularitate proueniente ex illo possunt
 Episcopi dispensare: & sic est intelligenda præfata
 conclusio. Et quidem ista tertia conclusio probari
 non potest sufficienter ex eo, quod cum concessio
 illa sit maximum priuilegium, & fauorabile, sub-
 inde sit extendenda, quia extensio huiusmodi con-
 cessionibus non potest trahi extra proprium genus.
 At delictum occultum secundo, & tertio modo
 assignato est omnino extra genus occulti delicti, cum
 ex natura sua sit publicum iuridicè. Quocirca legiti-
 ma efficax Probatio nostræ conclusionis desumen-
 da est ex verbis Concilij videlicet ex illa exceptione,
 qua à ratione *delicti occulti* solum excipit tanquam
 publicum, illud quod de facto deductum est ad fo-
 rum contentiosum, sicut solum excipit irregularita-
 tem prouenientem ex homicidio propriè voluntario.
 Cum igitur exceptio sit regulam in contrarium, ideo
 in illa generali concessione est habenda tanquam
 regula generalis, quod omne illud delictum est oc-
 cultum de mente Concilij ad hoc propositum, quod
 de facto non est deductum ad forum contentiosum.
 Hucque Ioann. de S. Thoma, cuius doctrina si
 esset admittenda plures essent immunes petendi dis-
 pensationes ex Romana Curia. Sed pater viri sapien-
 tissimi hæc opinio est contra stylum Curie, contra
 praxim omnium Episcoporum & contra commu-
 nem sententiam Doctorum, quos ego adduxi, &
 sequutus sum in p. 7. tr. 2. ref. 15. & vsque ad fatie-
 tatem adducit Barbosa in *dictum locum Concilij n.*
26. & de potestate Episcopi p. 2. alleg. 39. num. 24.
 Dico igitur in dicto loco Concilij accipi *delictum*
occultum, vt distinguitur contra publicum, & ita
 etsi ab aliquibus sciatur, & probari possit dici oc-
 cultum: at tunc tantum occultum non esse, quando
 in ratione delicti est publicum, vt potest quod in maiori
 parte vicinæ, Collegij, vel Monasterij, vel Parochiæ
 cognoscitur, dummodo saltem decem perso-
 næ inueniantur in ea vicinia, Parochia, Collegio,
 vel Monasterio, Vide Hermanum Busenbaum in
Medulla Theol. mor. lib. 7. cap. 1. dub. 5. num. 2.

RESOL. XXI.

An delictum publicum in vno loco, & occultum in alio
in quo non sit spes, vt publicetur, possit Episcopus
vigore Concilij Tridentini dispensare?

Et an possit Episcopus dispensare in irregularitate
proueniente ab excommunicato celebrante, quando
excommunicatio est occulta, quamuis manifesta
sit celebratio. Ex p. 7. tr. 2. Ref. 16.

§. 1. Negat